

<http://ecobio.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2872> (дата звернення: 11.10.2020).

5. Рогозян Ю. С., Серебряк К. І. Аналіз наукових підходів до проблематики визначення та систематизації параметрів позиціонування територій локального рівня. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 6–10. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.5.6](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.6)

6. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / Ю. О. Куц, та ін.; за ред. Ю. О. Куца. Харків: Константа. 2013. 540 с.

ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ

О.Г. Казак, к.і.н., доцент кафедри політології

Білоруський державний економічний університет

В Республіці Білорусь система місцевого самоврядування представлена Радами трьох рівнів (первинний, базовий і обласний), що обираються на прямих і загальних виборах кожні чотири роки. Ради мають обмежені компетенції, оскільки більшість владних повноважень зосереджена в виконавчих комітетах (виконкомах), які не обираються населенням, підконтрольні і підзвітні в своїх діях Президенту, Раді Міністрів та вищим виконкомам і відповідальні перед Радою тільки з питань, віднесених до компетенції Ради.

Сьогодні потенціал взаємодії органів місцевої влади та інститутів громадянського суспільства в Республіці Білорусь не реалізований повною мірою. Організацій, для яких місцевий розвиток виступає в якості основної сфери діяльності, одиниці (Просвітницьке громадське об'єднання «Фонд ім. Льва Сапєги», Місцевий фонд сприяння розвитку міжнародного діалогу та співробітництва «Інтерація», «Міжнародний фонд розвитку сільських територій» та ін.). Незважаючи на те, що риторика щодо подібних організацій як «п'ятої колони» перестала бути присутня в офіційному політичному дискурсі, чіткого «сигналу» про співпрацю з ними так і не надійшло, тому місцеві чиновники як і раніше транслюють безліч стереотипів і мають серйозні побоювання щодо такої взаємодії [1, с. 51–53].

В 1992 р. з ініціативи депутатів місцевих Рад, фахівців в області права, економіки, політології та культури був створений «Фонд ім. Льва Сапєги». Основна мета даної організації полягає в сприянні процесам становлення і розвитку демократичних реформ в Республіці Білорусь в галузі місцевого самоврядування, дотримання прав людини та захисту навколишнього середовища, в пропаганді ідей демократії [2, с. 12]. В 2006–2018 рр. Фондом у співпраці з «Європейською асоціацією місцевої демократії – ALDA» (Франція) були реалізовані сім великих проєктів, підтриманих Європейським Союзом та

іншими європейськими інституціями і фондами. Дані проєкти викликали жвавий інтерес не тільки з боку інститутів громадянського суспільства, а й з боку місцевих органів влади. Всього були підтримані 87 міні-проєктів (подана 291 заявка) на загальну суму 388 тис. Євро.

Варто виділити програму «TANDEM», що реалізовується «Фондом ім. Льва Сапєги» і «Європейською асоціацією місцевої демократії – ALDA». Ця програма орієнтована на залучення в суспільнозначиму діяльність на місцевому рівні організацій і ініціативних груп з метою посилення впливу громадян на вирішення питань місцевого значення, налагодження довірливих взаємовідносин з місцевими органами влади, ефективного обміну кращими практиками між партнерськими організаціями. Примітно, що розробниками деяких міні-проєктів, які отримали фінансову підтримку, виступали інститути громадянського суспільства разом з органами місцевої влади: «Створення та діяльність клубу старост сіл «КУТ» (розробники проєкту: Місцеве краєзнавче об'єднання «Знай край» і Ошмянська районна бібліотека за підтримки відділу ідеологічної роботи, культури і в справах молоді Ошмянського райвиконкому), «Здзітава – Радзіма мілая» (розробник проєкту: Ініціативна група Спорівської сільради зі сталого розвитку) [3, с. 4–8].

Активну участь в програмі «TANDEM» приймає Громадське об'єднання «Кобринський клуб ділових жінок «Бона», яке очолює депутат районної Ради А. Сапєжінская. В 2016 р. ця структура стала переможцем конкурсу «TANDEM III» з міні-проєктом «Острів дитинства». В рамках даного проєкту на пустирі в селі Птицефабрика Батчинської сільради Кобринського району був створений сучасний дитячий ігровий майданчик та зона для активного відпочинку дорослих і підлітків. В 2017 р. був підтриманий проєкт «З турботою про ближнього» (фінансування – 5370 доларів США), розроблений Клубом «Бона» і Батчинської сільрадою. Цей проєкт передбачав будівництво в селі Птицефабрика на території, що примикає до раніше створеного дитячого ігрового майданчику, критої сцени для проведення народних свят і концертів художніх колективів, організації дитячих і спортивних заходів, з облаштуванням та озелененням цієї території. Жителі території регулярно проводили зустрічі з представниками Батчинської сільради і Кобринського райвиконкому, на яких обговорювалися можливості реалізації проєкту, розраховувалася приблизна вартість робіт.

Ще один позитивний приклад співпраці інститутів громадянського суспільства і органів місцевої влади – реалізація з 2017 р. міні-проєкту «Збережемо спадщину разом» (фінансування – 5350 доларів США), в рамках якого проводиться санітарна розчистка території міського парку м. Дубровно «Липки» і його благоустрій. Заявником проєкту виступила Громадська ініціатива «Дуброва» (Дубровенський район), створена в 2015 р. завдяки директору Сатошицької середньої школи С. Тітенкову і його колегам-педагогам. Громадянська ініціатива знайшла підтримку і розуміння місцевих органів влади. Так як ініціатива «Дуброва» не мала статусу юридичної особи, відкриття благодійного рахунку для розміщення коштів гранту та надання

бухгалтерських послуг для здійснення розрахункових платежів і роботи прийняв на себе відділ ідеологічної роботи, культури і у справах молоді Дубровенського райвиконкому [4, с. 47–49, 54].

Проект «Розширення економічних можливостей в сільській Білорусі» спрямований на економічний розвиток сільських регіонів, налагоджування партнерства між інститутами місцевої влади і громадянського суспільства, а також бізнесу. Донорами проекту виступають Європейський Союз (450 тис. Євро) і «Агентство США з міжнародного розвитку» (50 тис. Євро). Учасниками проекту в 2016 р. стали 12 пілотних територій, до складу яких входять 18 сільрад (п'ять – в Гродненській області, чотири – в Брестській області, по три – в Гомельській і Мінській областях, два – в Вітебській області, один – в Могильовській області). В рамках проекту проведено 12 досліджень соціально-економічного та природного стану територій та оцінок людського та інституційного потенціалу. Для представників громадськості та місцевих органів влади були проведені сесії по розробці стратегій сталого розвитку. При виборі пілотних територій враховувався вже наявний там досвід взаємодії інститутів місцевої влади і громадянського суспільства. Так, на території Желудокської і Орлевської сільрад Щучинського району в 2007–2016 рр. силами місцевих активістів спільно з керівництвом сільських виконкомів було розроблено і реалізовано близько 20 проєктних ініціатив, підтриманих зовнішніми донорами. Під керівництвом тандему у складі голови Желудокської сільради Г. Цивінського і керівника інформаційного центру зі сталого розвитку Т. Трукшіной ініціативна група бере участь у вирішенні місцевих проблем. Слід особливо відзначити культурні ініціативи, реалізація яких важлива не тільки в контексті духовного розвитку місцевих жителів, а й як практика поповнення бюджету. Тут можна згадати проведені на пілотних територіях проєкту фестивалі «Мотыльськія прысмакі» і «Залессе запрашае сяброў». На таких заходах прибуток отримують і місцеві виробники, в тому числі власники особистих підсобних господарств, і влади, виділяючи місця для розміщення павільйонів, організовуючи платний вхід на деякі майданчики. До бюджету району надходять додаткові податки, доходи від продажів [5, с. 38–39, 57].

Таким чином, залучення громадян до вирішення питань місцевого значення є важливим фактором розвитку і підвищення ефективності органів місцевого управління і самоврядування. В Республіці Білорусь є певні успіхи в цьому напрямі, проте робота органів місцевої влади зі структурами громадянського суспільства ще не носить системного характеру, недостатньо розроблена нормативна база. Налагодження конструктивного взаємовигідного співробітництва між владою та інститутами громадянського суспільства є однією з найважливіших завдань реформування політичної системи Республіки Білорусь.

Література

1. Шелест О., Егоров А., Смоляно О. Отчет по результатам исследования «Гражданское общество в Беларуси: актуальное состояние и условия развития».

Минск, 2018. 114 с. – URL: http://belaruspolicy.com/sites/default/files/articles/06.11.2018/2018_civil-society-belarus_ru.pdf. (дата звернення: 01.11.2020).

2. Гражданское участие в процессе принятия решений на местном уровне: примеры из практик в рамках Европейской недели местной демократии (ЕНМД) / Просветительское общественное объединение «Фонд им. Льва Сапеги», Европейская ассоциация по местной демократии – ALDA. Минск, 2015. 64 с.

3. Организация сотрудничества и проектной деятельности ПОО «Фонд им. Льва Сапеги» и ALDA. *Вестник самоуправления*. Минск. 2018. № 1. С. 4–11.

4. Кобаса М. В. Участие граждан в процессе принятия решений на местном уровне в Беларуси: состояние, опыт и перспективы. Минск : Медисонт, 2020. 96 с.

5. Сиваграков А. Сельские сообщества: потенциал саморазвития. Аналитические материалы и наблюдения, сделанные в ходе реализации проекта «Расширение экономических возможностей в сельской Беларуси». Минск, 2017. 95 с.

ЧИ Є МАЙБУТНЄ У МОНОФУНКЦІОНАЛЬНИХ МІСТ ДОНБАСУ?

К.М. Кісєльова, студентка 3 курсу факультету Економіки та менеджменту

Н.О. Подлужна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Скорочення промислового виробництва в Україні призвело до різкого зменшення потреби в електроенергії і як наслідок вугільна промисловість України зіткнулася з проблемою часткової втрати попиту на вугілля. При цьому, особливо гостро промислова криза негативно вплинула на соціально-економічний розвиток монофункціональних міст, суб'єкти господарювання яких спеціалізуються на виробництві вугільної продукції.

Серед українських вчених, які досліджують проблеми комплексного розвитку монофункціональних міст, є: В. Куліков, І. Склокіна [1], М. Ільченко, К. Кузіна [2], А. Доценко [3], І. Жабінець [4], Н. Васильєва [5]. Але невизначеними залишаються проблеми щодо встановлення особливостей комплексного розвитку монофункціонального міст в сучасних соціально-економічних умовах.

Таким чином, метою дослідження є виявлення проблем соціально-економічної розвитку монофункціональних міст України. Дослідження здійснено на прикладі шахтарського м. Добропілля Донецької області.

Визначено, що порушення благополуччя життя мешканців моно міст відбулось в період приватизації на Україні. При цьому, в Україні все ще